

T.C.
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü

Sayı : 86170537-175.04[020]-74024
Konu : Hava Trafik Kontrolörleri Aşırı
Yorgunluk Risk Yönetimi Genelgesi

8/3/2024

GENELGE
HSD-2024/1

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar ve Kısaltmalar

Amaç

MADDE 1–(1) Bu Genelgenin amacı, Türk Hava Sahasında hava trafiğinin emniyetli, düzenli ve hızlı akışını sağlamakla sorumlu olan sivil hava trafik kontrolörlerinin, 24 saat vardiya esasına uygun çalışma düzenleri içinde oluşan aşırı yorgunluk, yıpranma ve beraberinde gelen riskleri en aza indirmektir.

Kapsam

MADDE 2–(1) Bu Genelgede, Türk Hava Sahasında hava trafiğinin emniyetli, düzenli ve hızlı akışını sağlamakla sorumlu olan sivil hava trafik kontrolörlerini ve Hava seyrüsefer hizmet sağlayıcılarını kapsar.

Dayanak

MADDE 3–(1) Bu Genelge,

a) 14/10/1983 tarihli ve 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanununun 41 inci ve 46 ncı maddelerine, 15/7/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında 4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 437 nci ve 441 inci maddelerine

b) ICAO Doc. 9966 Aşırı Yorgunluk Yönetimi Yaklaşımlarının Gözetimi El Kitabı ve EUROCONTROL Hava Trafik Kontrolörleri Nöbet Cetveli Sistemlerinde Aşırı Yorgunluk Yönetimine İlişkin Kılavuzlar dokümanlarına dayanılarak, hazırlanmıştır.

Tanımlamalar ve kısaltmalar

MADDE 4–(1) Bu Genelgede geçen;

a) Aşırı Yorgunluk: Bir kişide dikkat ve emniyet ilişkili operasyon görevlerini yerine getirebilme yetisini azaltan ve uyku eksikliği, uzatılmış uyanıklık, sirkadiyen ritim ve/veya iş yükü (zihinsel ve/veya fiziksel aktiviteler) nedeniyle zihinsel ve fiziksel kapasitede azalma ile sonuçlanan fizyolojik bir durumu,

b) Dinlenme süresi: Gündüz vardiyası sonrasında ve uyku gününden sonra gelen süreyi,

c) EUROCONTROL: Avrupa Hava Seyrüsefer Emniyeti Teşkilatını,

ç) Gece vardiyası: Çalışma saatlerinin çoğunun gün batımı ile gün doğumu arasında kalan süre dahilinde olduğu ve/veya ihtiyaç halinde kısmen gün doğumundan sonra sonraki süreyi de kapsayacak şekilde düzenlenen vardiya süresini,

d) Genel Müdür: Sivil Havacılık Genel Müdürünü,

İlgi Mevzuatlar	Daire/Birim	Hava Seyrüsefer Daire Başkanlığı
2920 sayılı Kanun	Koordinatörlük	Hava Trafik Yönetimi Koordinatörlüğü
4 numaralı CBK	Revizyon No	-
	Revizyon Tarihi	-

T.C.
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü

- e) Genel Müdürlük: Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünü,
f) Gündüz vardiyası: Çalışma saatlerinin çoğunun gün doğumu ile gün batımı arasında kalan süre dahilinde olduğu ve/veya ihtiyaç halinde gün batımından sonrasındaki süreyi de kapsayacak şekilde düzenlenen vardiya süresini,
g) Hava seyrüsefer hizmet sağlayıcı: Hizmet verdikleri havaalanı veya birim ile sınırlı olmak üzere, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığınca veya ilgili mevzuat uyarınca ATS hizmeti sağlama yetkisi verilmiş kurum ve kuruluşları
ğ) Hava trafik kontrol hizmeti: Hava araçlarının manevra sahası üzerinde veya uçuşun herhangi bir safhasında birbirleriyle ve manialarla çarpışmalarını önlemek; emniyetli, hızlı ve düzenli hava trafik akışını sağlamak amacıyla verilen hizmeti
h) Hava Trafik Kontrolörü: Hava trafik kontrolörü lisansına haiz ve bu lisansa işlenmiş derece veya derecelerin verdiği yetkiler dahilinde ve ancak sahip olduğu yetkiler kapsamında hava trafik kontrol hizmeti veren kişiyi,
ı) ICAO: Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatını,
i) Sirkadiyen Ritim: Dünya'nın kendi eksenini etrafındaki 24 saatlik yolculuğu sonucunda ortaya çıkan canlılar üzerindeki biyokimyasal, fizyolojik ve davranışsal ritimlerin tekrarı, uyku-uyanıklık döngüsünü,
j) Uyku günü: Gece vardiyasının bitiş saatinden itibaren bir sonraki günün aynı saatine kadar geçen 24 saatlik süreyi,
k) Vardiya: Yirmi dört saatlik çalışma gününün, çalışma bölümlerinden her birini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Esaslar ve Uygulama

Dinlenme süresi

MADDE 5–(1) Bu Genelgede tanımlanan amaç doğrultusunda, hava trafik kontrolörlerine hava seyrüsefer hizmet sağlayıcı tarafından verilecek dinlenme süreleri;

a) Gündüz vardiyasını takiben kesintisiz ve asgari 24 saat,

b) Gece vardiyasını takiben uyku günü sonrası kesintisiz ve asgari 48 saat olacak şekilde düzenlenir.

(2) Uyku günü, gece vardiyası sonrası vücudun bozulan sirkadiyen ritmini yeniden düzenlemesi, aşırı yorgunluğa bağlı fiziksel ve psikolojik etkilerin giderilmesi amacıyla taşıdığından dinlenme günü olarak değerlendirilmez.

(3) Bir gündüz ve/veya gece vardiyasındaki çalışma süresi 12 saatten uzun olamaz.

Uygulama

MADDE 6–(1) Hava seyrüsefer hizmet sağlayıcı, 24 saatlik vardiya döngüsünü aksatmayacak şekilde, bu Genelgenin 5 inci maddesine uygun olacak şekilde hava trafik kontrolörlerinin vardiya döngüsünü düzenler.

İstisnai ve özel durumlar

MADDE 7 –(1) Hava seyrüsefer hizmet sağlayıcı, personel yetersizliği ve operasyonel ihtiyaçlar ve benzeri mücbir sebeplerle ilgili hava trafik kontrol hizmeti veren birimin bu

İlgi Mevzuatlar	Daire/Birim	Hava Seyrüsefer Daire Başkanlığı
2920 sayılı Kanun	Koordinatörlük	Hava Trafik Yönetimi Koordinatörlüğü
4 numaralı CBK	Revizyon No	-
	Revizyon Tarihi	-

T.C.

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü

Genelgenin 5 inci maddesinde yer alan şartlar ile bu Genelgede belirtilen sınırlama ve sürelerin uygulanmasına ilişkin hususların yerine getirilemeyeceği durumlarda gerekçeleriyle birlikte ilgili hava trafik kontrol hizmeti veren birime ait hazırladığı hususi vardiya döngüsünü Genel Müdürlük onayına sunar. Genel Müdürlük uygun bulduğu takdirde hava seyrüsefer hizmet sağlayıcı ilgili ünite için hazırladığı hususi vardiya döngüsünü uygulamaya koyar. Şayet Genel Müdürlük bahse konu hususi vardiya döngüsünü uygun bulmazsa hava seyrüsefer hizmet sağlayıcıdan ilgili ünite için yeni bir çalışma talep eder.

(2) Hava seyrüsefer hizmet sağlayıcı, hususi vardiya döngüsü hazırladığı hava trafik kontrol hizmeti veren birimde görevli hava trafik kontrolörlerinin vardiyaları arası sirkadiyen ritminin normal düzene adapte olması için ihtiyaç olan süreyi bu Genelgenin 5 inci maddesine uygun şekilde gözetir.

(3) Hava seyrüsefer hizmet sağlayıcı, hususi vardiya döngüsü hazırladığı hava trafik kontrol hizmeti veren birimlerin vardiya döngüsünün en kısa sürede bu Genelgenin 5 inci maddesine uygun hale getirilmesinden sorumludur.

(4) Bu Genelgede belirtilen gerekliliklere, arama/kurtarma faaliyetleri, sel, yangın, deprem ve benzeri durumlardaki doğal afetler, olağanüstü haller ve çeşitli teknik sorunların yol açtığı olağandışı durumlar için personel kapsamında Genel Müdürlüğün izni ve/veya bilgisi dâhilinde istisnai uygulamalar yapılabilir.

(5) Genel Müdürlük, gerekli gördüğü durumlarda farklı bir vardiya döngüsü düzenlemesi talep edebilir.

Denetim

MADDE 8 –(1) Bu Genelge hükümlerinin uygulanmasına yönelik hususlar Genel Müdürlük tarafından denetlenir.

İdari yaptırımlar

MADDE 9–(1) Bu Genelge hükümlerine aykırı davranışlarda bulunan gerçek ve tüzel kişiler hakkında 2920 sayılı Kanununun 143 üncü maddesi ile 29/1/2013 tarihli ve 28543 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Tarafından Verilecek İdari Para Cezaları Hakkında Yönetmelik (SHY-İPC) hükümleri gereğince gerekli idari yaptırımlar uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yürürlük

MADDE 10–(1) Bu Genelge yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 11 –(1) Bu Genelge hükümlerini Genel Müdür yürütür.

İlgi Mevzuatlar	Daire/Birim	Hava Seyrüsefer Daire Başkanlığı
2920 sayılı Kanun	Koordinatörlük	Hava Trafik Yönetimi Koordinatörlüğü
4 numaralı CBK	Revizyon No	-
	Revizyon Tarihi	-